

بررسی رابطه بین انگیزه‌های ارتباط بین فردی دختران با رضایت از ارتباط با پدر

ناصر یوسفی^۱ تاریخ دریافت مقاله: ۱۳۹۲/۰۳/۲۱
عباس امان الهی^۲ تاریخ پذیرش مقاله: ۱۳۹۲/۱۰/۱۹
معصومه ایزدی^۳
شیوا شاهوری^۴

چکیده

ارتباط یکی از مهم‌ترین جنبه‌های زندگی اجتماعی است. لذا پژوهش حاضر به بررسی رابطه بین انگیزه‌های ارتباط بین فردی (لذت، عاطفه، شمول، گریز، آرمیدگی و کنترل) با رضایت از ارتباط با پدر در دانشجویان دختر دانشگاه شهید چمران اهواز پرداخته است. نمونه شامل ۱۹۵ دانشجوی دختر دانشگاه شهید چمران اهواز است که به صورت در دسترس انتخاب شدند. ابزار مورد استفاده در این پژوهش مقیاس رضایت از ارتباط (Com-Sat) و مقیاس انگیزه‌های ارتباط بین فردی (ICM) است. برای تحلیل داده‌ها از ضریب همبستگی پیرسون و رگرسیون چندگانه استفاده شد. نتایج به دست آمده نشان می‌دهد بین انگیزه‌های لذت، عاطفه، شمول و آرمیدگی با رضایت از ارتباط، رابطه مثبت وجود دارد. هم چنین نتایج رگرسیون چندمتغیری به روش مرحله‌ای نشان می‌دهد که انگیزه‌های لذت، آرمیدگی، گریز و شمول بهترین پیش‌بینی کننده برای رضایت از ارتباط است. بر این اساس می‌توان نتیجه گرفت که انگیزه‌های ارتباط بین فردی پیش‌بینی کننده‌های معنی داری برای رضایت از رابطه هستند.

کلید واژه: رضایت از ارتباط، انگیزه‌های روابط بین فردی، روابط دختر و پدر.

1- Naser_Yoosefi@yahoo.com

۱- استادیار گروه مشاوره خانواده دانشگاه کردستان

2- A.amanelahi@scu.ac.ir

۲- استادیار گروه مشاوره دانشگاه شهید چمران اهواز

۳- کارشناس مشاوره

۴- کارشناس مشاوره

مقدمه

این عقیده که زندگی ما به‌طور مستقیم یا غیرمستقیم از طریق تعامل با سایرین شکل می‌گیرد ایده جدیدی نیست. با این وجود ارتباط معناداری که بین کیفیت روابط بین فردی و کیفیت کلی زندگی افراد وجود دارد همواره حائز اهمیت است. ارتباط با دیگران اساس شکل‌گیری هویت است، «خود» پدیده‌ای مستقل نیست که به خودی خود شکل بگیرد نیست بلکه از تعامل با دیگران به‌وجود می‌آید. عدم ارتباط یا مواجهه مکرر با ارتباطی ضعیف، خویشتن فرد را هم از نظر هیجانی و هم از نظر جسمی تضعیف می‌کند، برخی معتقدند که بیماری روانی، در اصل، ناشی از مشکلات مربوط به ارتباط نامناسب است (بولتون^۱، ۱۹۹۰، ترجمه سهرابی، ۱۳۸۴). روابط از راه مبادلات ارتباطی گسترش می‌یابند و حفظ می‌شوند، پس این مسئله درست است که تعاملات بین فردی افراد با شرکای بین فردی خاص می‌تواند ادراک آنها را از میزان رضایتشان از خود این رابطه تحت تأثیر قرار دهد. مثلاً اگر یک دختر الگوهای کلی بین فردی را که با پدرش دارد، مثبت ببیند، احتمالاً می‌گوید که از ارتباط با پدرش سطح بالایی از رضایت را درک می‌کند. در این حالت ادراک او از میزان رضایت از تعاملات ارتباطی‌اش مستقیماً بر ادراک او از میزان رضایت کلی‌اش از روابطی که با پدرش دارد، تأثیر می‌گذارد. به علاوه محققان متوجه شده‌اند که غالباً رضایت از ارتباط در افراد به این ترتیب معین می‌شود که آیا انگیزه‌های بین‌فردیشان برای برقراری ارتباط با یک شریک بین فردی مشخص برآورده می‌شود یا خیر (بتی و دوبوس^۲، ۱۹۹۲؛ مارتین و اندرسن^۳، ۱۹۹۵؛ پانی آنت-کارتز^۴، ۲۰۰۵). رضایت از ارتباط به این بستگی دارد که آیا طرفین ارتباط احساس می‌کنند که توقعشان در مکالمه‌هایشان با هم برآورده شده است؟ در کل،

۱- Bolton
 ۲- Beatty, & Dobos
 ۳- Martin, & Anderson
 ۴- Punyanunt-Carter

وقتی توقعات برآورده می‌شوند رضایت از ارتباط بالاست. معمولاً توقعات شامل دریافت بعضی از انواع پاداش‌های درونی است همچون تقویت افکار مثبت، پرهیز از احساسات منفی و تقویت تصویر ایده‌آل از خود. رضایت از ارتباط شامل نگرش‌های طرفین ارتباط نسبت به خود ارتباط (مثلاً کیفیت ارتباط) و شامل درک طرفین از یکدیگر می‌شود (بتی و دوبوس، ۱۹۹۲؛ پانی آنت-کارتر، ۲۰۰۵). خلاصه اینکه رضایت یک مفهوم چند بعدی است که با میزان رضایت از ارتباط مشخص می‌شود (دایتون، استایفور و کاناری^۱، ۱۹۹۴؛ پانی آنت-کارتر، ۲۰۰۵). مفهوم رضایت از ارتباط برای محققانی که درباره ارتباط تحقیق می‌کنند و تأثیرات مرتبط با انگیزه‌های بین فردی را مطالعه کرده‌اند متغیر پیامد مهمی هستند رضایت از ارتباط، به نگرش فرد نسبت به شریک و ارتباط، مخصوصاً از لحاظ کیفیتی که از ارتباط درک می‌کند، اشاره دارد. از آنجایی که گفتگوهای روزانه افراد با برخی از شرکای بین فردی بر میزان رضایت از ارتباط آنها تأثیر می‌گذارد و این نوع رضایت هم متعاقباً بر نگرش افراد نسبت به سایر بخش‌های زندگی‌شان تأثیر می‌گذارد، پس می‌توان نتیجه گرفت که مبادلات بین فردی می‌تواند تأثیر چشمگیری بر نگرش روانی و هیجانی افراد نسبت به خودشان و همکاران و کلاً زندگی داشته باشد (میلر-دی^۲، ۲۰۰۵؛ به نقل از هیمن^۳، ۲۰۰۸).

پژوهش‌های گذشته در مورد رفتارهای ارتباطی دختران با والدین نشان می‌دهند که دختران دلایل خاصی برای برقراری ارتباط با والدین خود دارند و از انگیزه‌های بین فردی متفاوتی استفاده می‌کنند. انگیزه‌های ارتباط بین فردی همان خصوصیات فردی نسبتاً ثابتی هستند که نشان می‌دهند چطور فردی در روابطش با دیگران ارتباط برقرار می‌کند (پانی آنت-کارتر، ۲۰۰۵). رابین و پیرس و بارباتو^۴ (۱۹۸۸)

۱- Dainton, Stafford, & Canary

۲- Miller-Day

۳- Heeman

۴- Rubin, Perse, & Barbato

شش انگیزه متمایز ارتباط بین فردی را بیان نمودند که رایج‌ترین دلایلی هستند که باعث می‌شوند فرد، درگیر یک ارتباط شود. این شش انگیزه عبارتند از لذت^۱، عاطفه^۲، شمول^۳، گریز^۴، آرمیدگی^۵ و کنترل^۶. محققان نشان داده‌اند که انگیزه‌های ارتباط بین فردی افراد براساس نوع ارتباطشان (مثلا روابط بین والد و فرزند، روابط دوستانه، روابط عاشقانه، روابط حرفه‌ای و مانند اینها) متفاوت است (فیتزپاتریک و کاگالین^۷، ۲۰۰۲). گاه انگیزه‌ها هم تحت تأثیر ترکیب جنسی یک گروه دو عضوی (یعنی مذکر- مؤنث، مذکر- مذکر، مؤنث- مؤنث) قرار می‌گیرند (بارباتو، گراهام و پیرس^۸، ۲۰۰۳). مثلا در یک گروه دو عضوی که شامل والد و فرزند است هم مادران و هم پدران معتقدند که در روابط با فرزندان دختر و پسرشان انگیزه‌های متفاوتی دارند. در واقع والدین بیشتر تمایل دارند با فرزندان که از جنس خودشان هستند با انگیزه گریز صحبت کنند. ثابت شده که زمانی مادران با دختران‌شان و پدران با پسران‌شان صحبت می‌کنند که نیاز به گریز یا خلاص شدن از تنش، نگرانی و مسئولیت‌ها داشته باشند (بارباتو و همکاران، ۲۰۰۳). همچنین ثابت شده که عموما دلایل دختران و پسران هم برای ارتباط با مادر و پدر متفاوت است (مارتین و اندرسن، ۱۹۹۵، پانی آنت- کارتر، ۲۰۰۵). خلاصه اینکه نظریه انگیزه‌های ارتباط بین فردی برای آگاهی از اینکه چگونه و چرا افراد با هم صحبت می‌کنند و همچنین نتایج وابسته به این مبادلات چیست، چارچوب ایده‌آلی پیشنهاد می‌دهد. نظریه انگیزه‌های ارتباط بین فردی در خصوص اینکه افراد چگونه و چرا با هم صحبت می‌کنند و برخی از نتایج وابسته به این مبادلات چیست، چارچوب مناسبی ارائه

-
- ۱- Pleasure
  - ۲- Affection
  - ۳- Inclusion
  - ۴- Escape
  - ۵- Relaxation
  - ۶- Control
  - ۷- Graham, Fitzpatrick, Badzinski, & Caughlin
  - ۸- Barbato, Graham, & Perse

می‌دهد. رابین و همکارانش (۱۹۸۸) مدل انگیزه‌های بین‌فردی را ساختند تا دلایل انتخاب آگاهانه افراد برای صحبت با دیگران را نشان دهند. این انگیزه‌ها به این صورت تعریف می‌شوند: خصوصیات فردی نسبتاً ثابتی هستند که نشان می‌دهند فرد چگونه در روابطش با دیگران ارتباط برقرار می‌کند. ویژگی اصلی این مدل این است که افراد از انگیزه‌های خود آگاه هستند (رابین و همکاران، ۱۹۸۸؛ رابین و رابین، ۱۹۹۲). براساس تئوری انگیزه‌های ارتباطی بین‌فردی، رابین و همکارانش (۱۹۸۸) متوجه شدند که اغلب تصمیمات افراد برای آغاز مبادلات بین‌فردی، با انگیزه‌هایی غیر از انگیزه‌های مرتبط با تصمیم‌شان برای آغاز تعاملات غیرمستقیم تحریک می‌شوند. به علاوه دریافتند که در بسیاری از موارد افراد بیشتر برای برآوردن خواسته‌هایشان بر تعاملات بین‌فردی تکیه می‌کنند (تا تعاملات غیر مستقیم). پس بر اساس نظریه‌ی انگیزه‌های ارتباطی بین‌فردی، رابین و همکارانش (۱۹۸۸) استفاده از چهار چوب نظریه‌ی لذت‌ها و منافع را تا بافت روابط بین‌فردی گسترش دادند و شش انگیزه لذت، عاطفه، شمول و احاطه، گریز، آرمیدگی و کنترل را شناسایی کردند. چهارچوب انگیزه‌های ارتباطی بین‌فردی همچنین ریشه در نظریه نیازهای بین‌فردی دارد (شولتز^۱، ۱۹۶۶). براساس نظریه نیازهای بین‌فردی، شولتز (۱۹۶۶) در یک بررسی ثابت کرد که افراد براساس میزان نیازهای بین‌فردی اولیه‌شان تصمیم می‌گیرند که یک ارتباط بین‌فردی را شروع کنند، ادامه دهند و به آن پایان دهند. در این تحقیق وی متوجه شد که سه نیاز بین‌فردی اولیه: عاطفه، شمول و کنترل هستند.

مطالعات نشان می‌دهند که دختران جوان دلایل یا انگیزه‌های خاصی برای ارتباط با پدران‌شان دارند. از این مهم‌تر اینکه انگیزه‌های دختران جوان با رضایت از ارتباط آنها با پدران‌شان رابطه دارد (مارتین و اندرسن، ۱۹۹۵؛ پانی‌آنت-کارتز، ۲۰۰۵).

محققان متوجه شده‌اند که انگیزه‌های ارتباطی انسان‌ها با شرکای بین‌فردی‌شان و نگرش آنها نسبت به میزان رضایت کلی‌شان با مکالمات آن‌ها با یکدیگر (یعنی رضایت از ارتباط) و ارتباط بین‌فردی‌شان مرتبط است (مارتین و اندرسن، ۱۹۹۵؛ پانی آنت- کارتر، ۲۰۰۵؛ رابین و همکاران، ۱۹۸۸). مثلاً رابین و همکارانش (۱۹۸۸) در یک بررسی متوجه شدند که انگیزه‌های ارتباطی بین‌فردی هر شخص یعنی لذت، عاطفه و آرمیدگی به طور مثبت با رضایت از ارتباط کلی و یکپارچه آنان مربوط است. نتایج پژوهش پانی آنت- کارتر (۲۰۰۵) نشان داد دختران در ارتباط با پدران بیشتر به خاطر انگیزه‌های عاطفه، آرامش، لذت و شمول ارتباط برقرار می‌کنند و پدران برای انگیزه‌های لذت، عاطفه و آرامش. نتایج همچنین نشان داد که با افزایش انگیزه لذت و عاطفه میزان رضایت والدین و دختران از ارتباط افزایش می‌یابد و وقتی پدران و دختران براساس انگیزه لذت با هم ارتباط برقرار می‌کنند بیشترین رضایت را دارند. براساس این نتایج، پانی آنت- کارتر (۲۰۰۵) اعلام کرد که رضایت از ارتباط بین پدران و دختران می‌تواند با ترویج ارتباط عاطفی، لذت بخش، آرام‌کننده و فراگیر در بین این دو گروه افزایش یابد. مطالعه مارتین و اندرسون (۱۹۹۵) نشان داد که انگیزه‌های عاطفه و لذت با رضایت از ارتباط دختران با پدران رابطه مثبت دارد.

رابین و همکارانش (۱۹۸۸)، ۵۰۴ نفر را مورد بررسی قرار دادند آنها متوجه شدند که افرادی که در ابتدا برای لذت، شمول، عاطفه و آرمیدگی ارتباط برقرار می‌کنند میزان رضایت کلی‌شان از ارتباط بیشتر است. مارتین و اندرسون در تحقیقی (۱۹۹۵) پسران و دختران جوان را مورد بررسی قرار دادند و متوجه شدند که ارتباط آنها با پدران بیشتر براساس چهار مورد از شش انگیزه ارتباطی بین‌فردی است (شمول، گریز، کنترل و آرمیدگی). هر چند به نظر می‌رسد که بسیاری از پدران، اهمیت زیادی برای دخترانشان نسبت به پسرانشان قائل نمی‌شوند. حتی پدران

امروز هنوز هم به صرف زمان بیشتری با پسران خود، در مقایسه با دختران خود تمایل دارند (فارس^۱ ۱۹۹۹؛ پلک^۲، ۱۹۹۷، نیلسن^۳، ۲۰۰۷) و تمایل دارند بیشتر با پسرانشان صحبت و همکاری نمایند و آنها را نصیحت کنند (هسلی و متی‌مایور^۴، ۱۹۹۷؛ شلمن و کرنک^۵، ۱۹۹۶؛ اسناری^۶، ۱۹۹۳). اما رابطه بین دختران و پدران نیز از اهمیت خاصی برخوردار است و نقش مهمی در زندگی پدران و دختران دارد. تحقیقات و پژوهش‌های کمتری به رابطه بین پدران و دختران پرداخته‌اند. لذا این پژوهش در پی بررسی رابطه بین انگیزه‌های برقراری ارتباط (لذت، عاطفه، شمول، گریز، آرمیدگی و کنترل) با رضایت از ارتباط با پدر در بین دانشجویان دختر دانشگاه شهید چمران اهواز می‌باشد.

روش

تحقیق حاضر توصیفی و از نوع همبستگی می‌باشد. از آنجا که این تحقیق درصدد اندازه‌گیری و بررسی روابط و پیوندهای بین متغیرهای مورد مطالعه می‌باشد، بنابراین از روش همبستگی استفاده می‌شود.

جامعه آماری این پژوهش دختران دانشجوی دانشگاه شهید چمران اهواز در سال ۱۳۹۱ هستند. نمونه آماری شامل ۱۹۵ نفر (دختر) است که با استفاده از روش نمونه‌گیری در دسترس انتخاب شدند.

پرسشنامه رضایت از ارتباط^۷: هیچ^۸ (۱۹۷۸) در مطالعه خود رضایت از ارتباط را به صورت برآورده شدن توقعات شخصی مثبت مفهوم سازی کرده و توضیح داد که رضایت با پاداش‌های درونی همراه است. او یک وسیله سنجش برای اندازه‌گیری

۱- Phares
 ۲- Pleck
 ۳ Neilsen
 ۴- Hosley, & Montemayor
 ۵- Shulman, & Krenke
 ۶- Snarey
 ۷- Communication Satisfaction Inventory
 ۸- Hecht

رضایت از ارتباط معرفی کرد. پرسش‌نامه‌ی رضایت از ارتباط (COM-SAT) یک معیار دقیق و معتبر برای اندازه‌گیری رضایت کلی از ارتباط فرد با شرکای بین‌فردی‌اش مثل دوستان، آشنایان و غریبه‌ها (هچ، ۱۹۷۸، هچ و مارتسن^۱، ۱۹۷۸). از این پرسشنامه برای سنجش رضایت ارتباط دختران با پدرانشان استفاده شد. مقیاس رضایت از ارتباط بین فردی (هچ، ۱۹۷۸) که در این تحقیق از آن استفاده شد یک مقیاس لیکرت ۷ درجه‌ای است که ۱۹ سؤال دارد. این پرسشنامه از شرکت‌کنندگان می‌خواهد که سؤالات را از شماره ۱ تا ۷ درجه‌بندی کنند (۱ برای کاملاً مخالف و ۷ برای کاملاً موافق). هیمن (۲۰۰۸) پایایی این مقیاس را (۰/۹۴) گزارش کرد. آلفای کرونباخ این پرسشنامه در این پژوهش ۰/۹۰ به دست آمد. برای بررسی روایی همزمان این پرسش‌نامه از پرسشنامه تطبیق شده رضایت از رابطه^۲ (نورتون^۳، ۱۹۸۳) استفاده شد که ضریب همبستگی بین این دو پرسشنامه ۰/۵۴ به دست آمد که در سطح $P < 0/001$ معنی‌دار بود.

مقیاس انگیزه‌های ارتباط بین فردی^۴: از ۲۸ سؤال مقیاس انگیزه‌های ارتباط بین فردی (ICM) رابین و همکاران (۱۹۸۸) برای سنجش انگیزه‌های ارتباط دختران جوان برای ارتباط با پدرانشان استفاده شد. این مقیاس با طرح این پرسش از شرکت‌کنندگان که چرا با پدرشان ارتباط برقرار می‌کنند. انگیزه‌های ارتباط را براساس ۶ بعد یا ۶ زیر مقیاس زیر سنجید: لذت (۸ سؤال)، عاطفه (۵ سؤال)، شمول (۴ سؤال)، گریز (۴ سؤال)، آرمیدگی (۴ سؤال) و کنترل (۳ سؤال). جواب‌ها در یک طیف ۵ درجه‌ای لیکرت از یک (اصلاً شبیه دلایل من نیست) تا ۵ (دقیقاً شبیه دلایل من است) نمره‌گذاری شد. ضریب همبستگی این مقیاس با ترس از

۱- Martson

۲- Relational Satisfaction Scale

۳- Norton

۴- Interpersonal Communication Motives Scale

ارتباط (رابین و همکاران، ۱۹۸۸) و سطح ناامیدی (داونز و جاویدی^۱، ۱۹۹۰) معنادار بود. در پژوهش رابین و همکاران (۱۹۸۸) پایایی برای هر ۶ زیرمقیاس محاسبه شد: لذت (۰/۹۸)، عاطفه (۰/۹۱)، شمول (۰/۹۱)، گریز (۰/۸۵)، آرمیدگی (۰/۹۶) و کنترل (۰/۸۱). در پژوهش حاضر آلفای کرونباخ لذت (۰/۹۲)، عاطفه (۰/۸۵)، شمول (۰/۸۲)، گریز (۰/۷۷)، آرمیدگی (۰/۸۸) و کنترل (۰/۷۹) به دست آمد.

یافته‌ها

یافته‌های توصیفی شامل میانگین، انحراف معیار، تعداد آزمودنی‌ها، کمینه نمره، بیشینه نمره برای متغیر ملاک و متغیرهای پیش بین در جدول (۱) ارائه می‌گردد.

جدول ۱: تعداد، میانگین، انحراف معیار، کمینه نمره و بیشینه نمره

در متغیرهای پیش بین و ملاک

شاخص‌های آماری					متغیرهای پیش بین
بیشینه نمره	کمینه نمره	انحراف معیار	میانگین	تعداد	
۳۵	۷	۶/۳۹	۲۱/۸۴	۱۹۵	انگیزه لذت
۲۵	۵	۴/۲۷	۱۷/۵۶	۱۹۵	انگیزه عاطفه
۲۰	۴	۳/۸۲	۱۲/۷۲	۱۹۵	انگیزه شمول
۲۰	۴	۳/۱۸	۷/۶۱	۱۹۵	انگیزه گریز
۲۰	۴	۳/۸۸	۱۲/۸۸	۱۹۵	انگیزه آرمیدگی
۱۵	۳	۲/۸۷	۸/۱۷	۱۹۵	انگیزه کنترل
۱۲۸	۳۲	۱۸/۳۳	۸۹/۱۹	۱۹۵	رضایت از ارتباط

همان‌طور که در جدول (۱) ملاحظه می‌شود، تعداد، میانگین و انحراف معیار آزمودنی‌ها در متغیر انگیزه لذت برای آزمودنی‌ها به ترتیب ۱۹۵، ۲۱/۸۴ و ۶/۳۹ می‌باشد. تعداد، میانگین و انحراف معیار آزمودنی‌ها در متغیر انگیزه عاطفه در نمونه به ترتیب ۱۹۵، ۱۷/۵۶ و ۴/۲۷ می‌باشد. تعداد، میانگین و انحراف معیار آزمودنی‌ها در متغیر انگیزه شمول در نمونه به ترتیب برابر با ۱۹۵، ۱۲/۷۲ و ۳/۸۲ می‌باشد. تعداد، میانگین و انحراف معیار نمرات آزمودنی‌ها در متغیر انگیزه گریز به ترتیب برابر با ۱۹۵، ۷/۶۱ و ۳/۱۸ می‌باشد. تعداد، میانگین و انحراف معیار آزمودنی‌ها در انگیزه آرمیدگی در نمونه به ترتیب برابر با ۱۹۵، ۱۲/۸۸ و ۳/۸۸ می‌باشد. تعداد، میانگین و انحراف معیار آزمودنی‌ها در متغیر انگیزه کنترل در نمونه به ترتیب برابر با ۱۹۵، ۸/۱۷ و ۲/۸۷ می‌باشد. تعداد، میانگین و انحراف معیار آزمودنی‌ها در متغیر رضایت از ارتباط در نمونه به ترتیب برابر با ۱۹۵، ۸۹/۹۱۷، ۱۱/۱۸/۳۳ می‌باشد.

جدول ۲: ضرایب همبستگی ساده بین انگیزه‌های ارتباط بین فردی و رضایت از ارتباط

متغیر پیش‌بین	متغیر ملاک	تعداد	ضریب همبستگی (R)	سطح معنی‌داری (SIG)
انگیزه لذت	رضایت از ارتباط	۱۹۵	۰/۷۱	۰/۰۰۱
انگیزه عاطفه		۱۹۵	۰/۵۸	۰/۰۰۱
انگیزه شمول		۱۹۵	۰/۶۱	۰/۰۰۱
انگیزه گریز		۱۹۵	۰/۰۷	۰/۱۷۲
انگیزه آرمیدگی		۱۹۵	۰/۶۹	۰/۰۰۱
انگیزه کنترل		۱۹۵	۰/۰۸	۰/۱۱۶

بررسی رابطه بین انگیزه‌های ارتباطی بین فردی دختران ...

همان‌طور که در جدول (۲) ملاحظه می‌شود ضریب همبستگی بین انگیزه لذت و رضایت از ارتباط برابر $R=0/71$ به دست آمد که در سطح $P<0/001$ معنی‌دار است. ضریب همبستگی بین انگیزه عاطفه و رضایت از ارتباط برابر با $R=0/58$ به دست آمد که در سطح $P<0/001$ معنی‌دار است. ضریب همبستگی بین انگیزه شمول و رضایت از ارتباط برابر با $R=0/61$ به دست آمد که در سطح $P<0/001$ معنی‌دار است. ضریب همبستگی بین انگیزه گریز و رضایت از ارتباط برابر با $R=0/07$ به دست که در سطح $P<0/05$ معنی‌دار نیست. ضریب همبستگی بین انگیزه آرمیدگی و رضایت از ارتباط برابر با $R=0/69$ به دست آمد که در سطح $P<0/001$ معنی‌دار است. ضریب همبستگی بین انگیزه کنترل و رضایت از ارتباط برابر با $R=0/08$ به دست آمد که در سطح $P<0/05$ معنی‌دار نیست.

جدول ۳: نتایج تحلیل رگرسیون متغیرهای پیش‌بین با رضایت از ارتباط به روش مرحله‌ای

متغیر ملاک	شاخص‌ها متغیر پیش‌بین	MR	RS	F P	ضرایب رگرسیون			
					۱	۲	۳	۴
رضایت از ارتباط	انگیزه لذت	0/71	0/50	200/19 $P<0/000$	$\beta = 0/71$ $T=14/14$ $P<0/000$			
	انگیزه آرمیدگی	0/75	0/57	127/59 $P<0/000$	$\beta = 0/37$ $T=5/24$ $P<0/000$	$\beta = 0/43$ $T=7/06$ $P<0/000$		
	انگیزه گریز	0/76	0/58	88/83 $P<0/000$	$\beta = -0/11$ $T=-2/32$ $P<0/021$	$\beta = 0/41$ $T=5/69$ $P<0/000$	$\beta = 0/42$ $T=5/99$ $P<0/000$	
	انگیزه شمول	0/77	0/59	71/01 $P<0/000$	$\beta = -0/18$ $T=-2/81$ $P<0/005$	$\beta = -0/13$ $T=2/58$ $P<0/005$	$\beta = 0/32$ $T=4/21$ $P<0/001$	$\beta = 0/37$ $T=5/18$ $P<0/000$

همانطور که در جدول (۳) ملاحظه می‌شود طبق نتایج رگرسیون به روش مرحله‌ای متغیرهای لذت، آرمیدگی، گریز و شمول بهترین پیش‌بینی‌کننده‌ها برای رضایت از ارتباط می‌باشند و متغیرهای (عاطفه و کنترل) از رگرسیون حذف می‌شود و بقیه متغیرها با رضایت از ارتباط رابطه چندگانه دارند و R و R^۲ آنها به ترتیب ۰/۷۷ و ۰/۵۹ است. یعنی ۵۹٪ واریانس رضایت از ارتباط به وسیله متغیرهای لذت، آرمیدگی، گریز و شمول تبیین می‌شود. انگیزه لذت اولین پیش‌بینی‌کننده بود که ۵۰٪ از واریانس رضایت از ارتباط را تبیین می‌کند. دومین پیش‌بینی‌کننده، انگیزه آرمیدگی بود که ۷٪ به میزان تبیین واریانس رضایت از ارتباط افزود. سومین پیش‌بینی‌کننده معنی‌دار، انگیزه گریز بود که ۱٪ میزان تبیین واریانس رضایت از ارتباط را افزایش داد. چهارمین پیش‌بینی‌کننده معنی‌دار، انگیزه گریز بود که ۱٪ به میزان تبیین واریانس رضایت از ارتباط افزود.

بحث و نتیجه‌گیری

نتایج پژوهش نشان می‌دهد که انگیزه‌های بین فردی ارتباط دختران با رضایت از ارتباط با پدر رابطه دارد. این یافته‌ها با یافته‌های رایین و همکاران (۱۹۸۸)، مارتین و اندرسن (۱۹۹۵)، پانی آنت - کارتر در تحقیقش (۲۰۰۵)، نیلسن (۲۰۰۷) و هیمن (۲۰۰۸) همخوانی دارند. رابطه مثبت بین انگیزه لذت و رضایت از ارتباط با پدر معنی‌دار بود. یعنی اگر انگیزه حاکم در رابطه، انگیزه لذت باشد، میزان رضایت از ارتباط نیز افزایش می‌یابد. پژوهش‌های پیشین نیز نشان دادند که وقتی پدران و دختران براساس انگیزه لذت با هم ارتباط برقرار می‌کنند بیشترین رضایت را دارند (پانی آنت - کاتر، ۲۰۰۵). در تبیین این یافته می‌توان گفت انگیزه لذت نشان می‌دهد که علت برقراری ارتباط، این است که ارتباط، مفرح، هیجان‌انگیز، محرک و سرگرم‌کننده است و چون دختران آن را لذت بخش می‌دانند این رابطه را ادامه داده و محکم‌تر می‌کنند. بنابراین انگیزه لذت رابطه مثبت معنی‌داری با رضایت از رابطه با پدر دارد و وجود این ویژگی‌های مثبت سبب افزایش رضایت از رابطه می‌گردد.

رابطه مثبت بین انگیزه عاطفه و رضایت از ارتباط با پدر نیز معنی‌دار بود یعنی هرچه انگیزه عاطفه در ارتباط افزایش یابد، میزان رضایت از ارتباط نیز افزایش می‌یابد. در تبیین این یافته می‌توان گفت که انگیزه عاطفی برای یک تعامل ارتباطی نشانه نیاز انسان به کمک کردن، نشان دادن توجه، تشکر از دیگران و ابراز ترغیب و وابستگی است (رابین و همکاران، ۱۹۸۸). افرادی که با انگیزه عاطفه رابطه برقرار می‌نمایند درصددند تا توجه خود را به طرف مقابل نشان دهند و به وی ابراز علاقه کنند. بنابراین هر چه میزان ابراز این عواطف در رابطه بین دختر و پدر افزایش یابد رضایت از ارتباط بین آنها نیز افزایش می‌یابد. رابطه مثبت بین انگیزه شمول و رضایت از ارتباط با پدر معنی‌دار بود، یعنی هرچه انگیزه شمول در یک رابطه افزایش یابد، میزان رضایت از ارتباط نیز در این رابطه افزایش می‌یابد. در تبیین این یافته می‌توان گفت انگیزه شمول نشانه نیاز به بودن با دیگران، صحبت کردن با آنها، رفع تنهایی، کسب اطمینان و مانند اینها است نیلسن (۲۰۰۷). این نیاز مبنای احتیاج افراد به مطرح کردن مشکلاتشان با دیگران است و وقتی دختران براساس این نیاز با پدران خود ارتباط برقرار می‌کنند به دنبال برقراری روابط نزدیکی هستند تا بتوانند مشکلات و مسائل شخصیشان را با آنها در میان بگذارند. براساس این انگیزه دختران درصددند تا حضور پدر را در زندگی خود احساس کنند. بنابراین وقتی دختران براساس این انگیزه وارد ارتباط با پدر می‌شوند به دنبال روابط صمیمی‌تر با پدر می‌باشند و در نتیجه رضایت از ارتباط با پدر افزایش می‌یابد. رابطه ساده بین انگیزه گریز و رضایت از ارتباط با پدر هر چند معنی‌دار نشد اما نتایج رگرسیون نشان داد که این متغیر پیش‌بینی‌کننده معنی‌داری برای رضایت از ارتباط با پدر است و به صورت منفی رضایت از رابطه با پدر را پیش‌بینی می‌کند. در تبیین این یافته می‌توان گفت انگیزه‌های گریز حاکی از نیاز به معوق گذاشتن، دور کردن ملال و مانند اینهاست. وقتی افراد براساس این نیاز با پدر ارتباط برقرار می‌کنند به دنبال

این هستند که از انجام کاری سرباز بزنند و یا از فشار مسئولیت‌های خود کم کنند و گاهی افراد با پدر خود ارتباط برقرار می‌کنند چون هیچ جایگزینی برای آن ندارند (نیلسن، ۲۰۰۷). پس در مجموع انگیزه گریز با ویژگی‌ها و انتظارات منفی در رابطه همراه است در نتیجه این انگیزه برقراری ارتباط با رضایت از ارتباط با پدر رابطه منفی دارد. رابطه مثبت بین انگیزه آرمیدگی و رضایت از ارتباط با پدر معنی‌دار بود. یعنی هرچه انگیزه آرمیدگی در یک رابطه افزایش یابد، میزان رضایت از ارتباط نیز افزایش می‌یابد. در تبیین این یافته می‌توان گفت عموماً انگیزه‌های آرمیدگی ناشی از نیاز یا میل به استراحت کردن، آرام‌تر بودن و کاهش تنش است (همین، ۲۰۰۸). براین اساس افراد با این انگیزه وارد رابطه با پدر می‌شوند که رابطه با پدر باعث آرامش آنها می‌شود و دلپذیری رابطه را درک می‌کنند. همچنین وقتی افراد با انگیزه آرمیدگی وارد رابطه می‌شوند احساس تنش آنها کاهش می‌یابد بنابراین انگیزه آرمیدگی در برقراری رابطه با پدر با رضایت از رابطه با پدر رابطه مثبت دارد. با توجه به نقش انگیزه‌ها در رضایت از ارتباط و نقش نسبتاً ضعیف رابطه بین پدر و دختر در بسیاری از خرده‌فرهنگ‌های جامعه ما به نظر می‌رسد آموزش دختران برای بررسی انگیزه‌های ارتباطی خود و همچنین کمک به آنها برای برقراری ارتباط براساس انگیزه‌هایی مانند لذت، آرمیدگی، شمول و عاطفه و با دوری کردن از انگیزه گریز می‌توان به بهبود رابطه بین دختران و پدران کمک کرد.

منابع

۱- بولتون؛ رابرت (۱۳۸۰)، *مهارت‌های ارتباطی*، ترجمه: منصور شاه‌ولی. شیراز، انتشارات

دانشگاه شیراز.

- ۱- Barbato, C. A., Graham, E. E., & Perse, E. M. (۲۰۰۳). Communicating in the family: An examination of the relationship of family communication climate and interpersonal communication motives. *The Journal of Family Communication*, ۳(۳), ۱۲۳-۱۴۸.

- ۲- Beatty, M. J., & Dobos, J. A. (۱۹۹۲). Adult sons' satisfaction with their relationships with fathers and person-group (father) communication apprehension. **Communication Quarterly**, ۴۰(۲), ۱۶۲-۱۷۶.
- ۳- Dainton, M., Stafford, L., & Canary, D. J. (۱۹۹۴). Maintenance strategies and physical affection as predictors of love, liking, and satisfaction in marriage. **Communication Reports**, ۷(۲), ۸۸-۹۷.
- ۴- Downs, V. C., & Javidi, M. (۱۹۹۰). Linking communication motives to loneliness in the lives of older adults: An empirical test of interpersonal needs and gratifications. **Journal of Applied Communication Research**, ۱۸(۱), ۳۲-۴۸.
- ۵- Fitzpatrick, M. A., & Caughlin, J. P. (۲۰۰۲). Interpersonal communication in family relationships. In M. L. Knapp & J. A. Daly (Eds.), **Handbook of Interpersonal Communication** (۳rd ed.) (pp. ۷۲۶-۷۷۷). Thousand Oaks, CA: Sage.
- ۶- Hecht, M. L. (۱۹۷۸a). The conceptualization and measurement of interpersonal communication satisfaction. **Human Communication Research**, ۴(۳), ۲۵۳-۲۶۴.
- ۷- Hecht, M. L. & Martson, P. J. (۱۹۷۸). Communication satisfaction and the temporal development of conversations. **Communication Research Reports**, ۴(۲), ۶۰-۶۵.
- ۸- Heeman, V. C. (۲۰۰۸). **Interpersonal communication motives, satisfaction and psychological well-being in father- young adult daughter relationship**. Unpublished thesis. University of Pennsylvania
- ۹- Hosley, C. Montemayor, R. (۱۹۹۷). **Fathers and adolescents**. In M. Lamb, The role of the father in child development (pp. ۱۶۲-۱۷۸). NY: Wiley.
- ۱۰- Hullman, G. A., Goodnight, A., & Mougeotte, J. (۲۰۱۲). An Examination of Perceived Relational Messages that Accompany Interpersonal Communication Motivations, **The Open Communication Journal**, ۶, ۱-۷.
- ۱۱- Martin, M. M., & Anderson, C. M. (۱۹۹۵). The father-young adult relationship: Interpersonal motives, self-disclosure, and satisfaction. **Communication Quarterly**, ۴۲(۲), ۱۱۹-۱۳۰.
- ۱۲- Nielsen, Linda. (۲۰۰۷). College Daughter's Relationships With their Fathers. **College Student Journal**, ۴۴(۱), ۱۱۲-۱۲۱.
- ۱۳- Noller, P., & Fitzpatrick, M. A. (۱۹۹۰). Marital communication in the eighties. **Journal of Marriage and the Family**, ۵۲, ۸۳۲-۸۴۳.

- ۱۴-Norton, R. (۱۹۸۳). Measuring marital quality: A critical look at the dependent variable. **Journal of Marriage and Family**, ۴۵(۱), ۱۴۱-۱۵۱.
- ۱۵-Phares, V. (۱۹۹۹). **Poppa psychology**. Westport, CT: Praeger.
- ۱۶-Pleck, J. (۱۹۹۷). **Parental involvement**. In M. Lamb, The role of the father in child development (pp. ۶۶-۱۰۴). NY: Wiley.
- ۱۷-Punyanunt-Carter, N. M. (۲۰۰۵). Father and daughter motives and satisfaction. **Communication Research Reports**, ۲۲(۴), ۲۹۳-۳۰۱.
- ۱۸-Rubin, R. B., & Rubin, A. M. (۱۹۹۲). Antecedents of interpersonal communication motivation. **Communication Quarterly**, ۴۰, ۳۰۵-۳۱۷.
- ۱۹-Rubin, R. B., Perse, E. M., & Barbato, C. A. (۱۹۸۸). Conceptualization and measurement of interpersonal communication motives. **Human Communication Research**, ۱۴, ۶۰۲-۶۲۸.
- ۲۰-Schultz, W. C. (۱۹۶۶). **The interpersonal underworld**. Palo Alto, CA: Science and Behavior Books.
- ۲۱-Shulman, S., & Krenke, I (۱۹۹۶). **Fathers and adolescents**. NY: Routledge.
- ۲۲-Snarey, J. (۱۹۹۳). **How fathers care for the next generation**. Cambridge, MA: Harvard University.